EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 4.9.2024.
COM(2024) 388 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veikras dalībvalstīs (2022. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti un noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem

{SWD(2024) 208 final}

Satura rādītājs

Kopsavilkums 4
Ievads 5

daļa 1
ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2022. gadā 7

1.1.
Vispārīgs pārskats 8

1.2.
ES dalībvalstu ikgadējie ziņojumi 13

1.3.
Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība 14

1.4.
VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi 16

1.4.1.
Īstenotā rīcība ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību 17

1.4.2.
Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana 18

1.4.3.
Rīcība, kas īstenota, lai nodrošinātu oficiālās kontroles sistēmu efektīvu darbību 20

daļa 2
Komisijas veiktās kontroles ES dalībvalstīs 2022. gadā 22

2.1.
Revīzija un kontrole 23

2.2.
Ieteikumi 25

2.3.
Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm 2022. gadā 26

2.4.

Sistemātiski turpmākie pasākumi attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi 29

2. 4.1. Vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas 30

2.4.2. Izpildes panākšana 31
Secinājumi 32

Atruna

Eiropas Komisija nāk klajā ar šo ziņojumu saskaņā ar Regulas (ES) 2017/625 [1] 114. pantu. Šā ziņojuma mērķis ir uzlabot tās informācijas publisku pieejamību, kas attiecas uz ES dalībvalstu veiktajām oficiālajām kontrolēm un Komisijas šajā saistībā veiktajām kontrolēm pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības, dzīvnieku labturības, bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmu jomā.

ES tiesību interpretācija ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

Mūsu mērķis ir nodrošināt, lai šī informācija tiktu atjaunināta un būtu precīza. Ja ziņosiet par kļūdām, centīsimies tās izlabot.

Šajā ziņojumā izmantotie materiāli:

- ir vispārīga informācija, un to nav paredzēts attiecināt uz konkrētiem kādas personas vai uzņēmuma apstākļiem;
- ne vienmēr ir visaptveroši, pilnīgi, precīzi vai atjaunināti, kā arī
- ir daļēji iegūti no ES dalībvalstu valstu iestādēm, kuras Komisija nekontrolē un par kurām Komisija nevar uzņemties nekādu atbildību.

Daži dati vai informācija šajā ziņojumā var būt izveidoti vai strukturēti datnēs vai formātos, kuros ir iespējamas kļūdas.

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/625 (2017. gada 15. marts) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

Kopsavilkums

Šis ziņojums attiecas uz ES dalībvalstu oficiālo kontroļu vispārējo darbību un Komisijas kontroles darbībām 2022. gadā. Šo kontroļu mērķis ir nodrošināt augstu veselības aizsardzības līmeni un uzticēšanos pārtikas apritei no lauka līdz galdam. Tās ir svarīgs veids, kādā pārbaudīt, vai uzņēmumi ievēro juridiskās prasības, lai ES patērētāji varētu būt pārliecināti, ka viņu patērētā pārtika ir nekaitīga. Tāpat tās ir būtiskas, lai nodrošinātu pārtikas, dzīvnieku un augu netraucētu drošu tirdzniecību gan Eiropas Savienībā, gan trešās valstīs.

Par oficiālo kontroļu veikšanu ir atbildīgas valstu iestādes. Ja pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi neievēro piemērojamos tiesību aktus, iestādēm ir jāpiemēro šīs prasības un jāpanāk, ka uzņēmumi šos pienākumus izpilda.

2022. gadā oficiālās kontroles skāra 16,4 miljonus uzņēmumu un valstu iestādes attiecībā uz uzņēmumiem veica gandrīz 5 miljonus oficiālo kontroļu. Šajās kontrolēs tika konstatēti 1,2 miljoni neatbilstību un rezultātā piemērots nedaudz vairāk kā 475 000 administratīvo sodu un īstenoti 12 000 tiesvedību.

Komisija pārbauda, kā ES dalībvalstis īsteno oficiālās kontroles un izpildes panākšanas darbības.

Komisijas veiktās kontroles liecina, ka kopumā valstu iestādēs ir ieviestas sistēmas, kas vajadzīgas, lai uzraudzītu, kā uzņēmumi īsteno ES prasības, un nodrošinātu, ka tie tās īsteno, un lai rīkotos neatbilstību gadījumos. Dažās ES dalībvalstīs Komisija oficiālās kontroles sistēmās konstatēja trūkumus, un tas liecina, ka ir vajadzīgi uzlabojumi. Šādos gadījumos Komisija izdod ieteikumus valstu iestādēm.

Komisija sistemātiski pārbauda, kā tiek īstenoti ieteikumi, un vajadzības gadījumā izmanto citus izpildes panākšanas instrumentus. Turklāt tā atbalsta ES dalībvalstis, sniedzot tehnisku palīdzību un apmācību programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" ietvaros un organizējot ekspertu tīklu tehniskas sanāksmes.

Kopš 2020. gada valstu iestādes ir ziņojušas par kontroļu rezultātiem saskaņotā elektroniskā formātā. Tomēr ne visas ES dalībvalstis ir iesniegušas visus savus datus vajadzīgajā formātā.

Ievads

ES mērķis ir panākt augstu aizsardzības un uzticēšanās līmeni pārtikas un barības nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības, dzīvnieku labturības, bioloģiskās lauksaimniecības un ģeogrāfiskās izcelsmes shēmu jomās (aizsargāts cilmes vietas nosaukums (ACVN), aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde (AĢIN) un garantētas tradicionālās īpatnības (GTĪ)). ES iedzīvotāji visās šajās jomās pamatoti gaida augstus standartus.

ES ir visaptverošs tiesiskais regulējums, lai nodrošinātu saskaņotas kontroles visā pārtikas un barības apritē no lauka līdz galdam, kā arī pienācīgu uzraudzību, vienlaikus garantējot efektīvu vienoto tirgu un tirdzniecību ar trešām valstīm. Šajā ziņojumā atsauces uz ES dalībvalstīm un statistikas dati ietver Apvienoto Karalisti attiecībā uz Ziemeļīriju [2].

Viens no ES integrētās pārtikas nekaitīguma politikas pīlāriem "no lauka līdz galdam" ir tas, ka katrā ES dalībvalstī ir jābūt efektīvai oficiālās kontroles sistēmai, kuras pamatā ir Oficiālo kontroļu regula [3]. Mērķis ir pārbaudīt un, ja nepieciešams, nodrošināt uzņēmumu atbilstību ES standartiem visā pārtikas un barības apritē. ES dalībvalstīm ir jāizstrādā valstu daudzgadu kontroles plāni (VDKP), kas aptver visas jomas, uz kurām attiecas ES agropārtikas tiesību akti.

Komisijai ir svarīga nozīme vispārējā kontroles regulējumā ES līmenī [4], un tā veic kontroles, tostarp revīzijas, ES dalībvalstīs, lai pārbaudītu, vai valstu iestādes pilda savus pienākumus.

([2]) Saskaņā ar Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas, jo īpaši ar Vindzoras regulējuma 5. panta 4. punktu (sk. Savienības un Apvienotās Karalistes 2023. gada 24. marta Kopīgo deklarāciju Nr. 1/2023 Apvienotajā komitejā, kas izveidota ar Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV L 102, 17.4.2023., 87. lpp.) saistībā ar minētā regulējuma 2. pielikumu.

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/625 (2017. gada 15. marts) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

([4]) Regulas (ES) 2017/625 116. pants.

ES dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai ikgadējs ziņojums [5] par oficiālo kontroļu īstenošanu saskaņā ar VDKP.

Komisija sagatavo ziņojumu [6] par oficiālo kontroļu darbību ES dalībvalstīs, ņemot vērā:

- ikgadējos ziņojumus, ko iesniegušas valstu iestādes par to veiktajām kontroles darbībām, kā arī
- ES dalībvalstīs veikto Komisijas kontroļu rezultātus.

Šis ziņojums attiecas uz 2022. gadu. Tajā ietverts pārskats par:

- ES dalībvalstu ikgadējiem ziņojumiem par 2022. gadu;
- Komisijas veiktajām kontrolēm ES dalībvalstīs 2022. gadā, kā arī
- Komisijas veiktajām pārbaudēm, izpildes panākšanu un valstu iestādēm sniegto atbalstu.

Tajā iekļauts valstu iestāžu sniegto datu apkopojums par 2022. gadu. Šie dati laika gaitā ļaus noteikt kontroļu un neatbilstību tendences.

Valsts oficiālo kontroļu infografikas ir izstrādātas, pamatojoties uz 2022. gada apkopotajiem datiem no ES dalībvalstīm.

Tā kā ziņošanas prasības kopš 2020. gada ir mainījušās, ne visas ES dalībvalstis varēja sniegt visus datus par 2022. gadu vajadzīgajā detalizācijas pakāpē. Tas ierobežo infografiku salīdzināšanu, jo dažas ES dalībvalstis, iespējams, ir iesniegušas apvienotus datus, kas nav sadalīti vajadzīgajās apakškategorijās.

Ziņojumam ir pievienots dienestu darba dokuments [7], kurā sniegta sīkāka informācija par kontrolēm un revīzijām, ko valstu iestādes un Komisija veic pārtikas aprites nozarēs, uz kurām attiecas Oficiālo kontroļu regula.

([5]) Regulas (ES) 2017/625 113. panta 1. punkts.

([6]) Regulas (ES) 2017/625 114. pants.

([7]) Komisijas dienestu darba dokuments (SWD(2024) 208 final), kas pievienots Komisijas ziņojumam par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veiktas ES dalībvalstīs (2022. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

daļa 1

ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2022. gadā

1.1. Vispārīgs pārskats

Pārtiku ražo un izplata no lauku līdz galdam, izmantojot dažādas pārtikas piegādes ķēdes, kas aptver daudz uzņēmējdarbības nozaru un darbību ([8]).

1. tabulā sniegts pārskats par 2022. gadā ES dalībvalstīs veikto oficiālo kontroļu rezultātiem.

1. tabula. Oficiālās kontroles 2022. gadā – skaitļi

Visi pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi	Veiktās oficiālās kontroles	Konstatētās neatbilstības	Piemērotie administratīvie sodi	Veiktās tiesvedības
16 414 273	**5 010 943**	**1 205 443**	**476 160**	**12 182**

1. attēlā ir sniegts šo oficiālo kontroļu sadalījums, ko ES valstis ir veikušas pārtikas apritē – no lauka līdz galdam ([9]). Tajā redzams operatoru, veikto oficiālo kontroļu, konstatēto neatbilstību un piemēroto administratīvo sodu skaits dalījumā pēc darbības kategorijām pārtikas apritē ([10]).

2. tabulā ir parādītas piecas galvenās pārtikas aprites nozares absolūtos skaitļos attiecībā uz uzņēmumu skaitu, veiktajām oficiālajām kontrolēm, konstatētajām neatbilstībām un piemērotajiem administratīvajiem sodiem. Šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegts šo skaitļu sīkāks sadalījums pa visām pārtikas aprites jomām.

([8]) Sk. *Eurostat* – Eiropas pārtikas aprites galvenie skaitļi – 2022. gads, lai iegūtu datu izlasi par ES lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarēm un par plašāku pārtikas piegādes ķēdi "no lauka līdz galdam".

([9]) Šajā attēlā nav iekļautas kontroles, kas saistītas ar augu veselību (t. i., augu pases izsniegšana un *ISPM15* zīmes izmantošana koksnes iepakojumam, lai parādītu, ka tas apstrādāts nolūkā novērst kukaiņu, sēklu un sēnīšu izplatīšanos), augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecību un pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu ārpus lauksaimniecības.

([10]) Valstu iestādēm nav jāpaziņo to uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar dzīvnieku pārvadāšanu. Dati, kas pieprasīti attiecībā uz oficiālajām kontrolēm un neatbilstībām kautuvēs un medījamo dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos, var būt norādīti kā liemeņu skaits vai svars, tāpēc kopējo daudzumu nevar izmantot.

1. attēls. ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2022. gadā

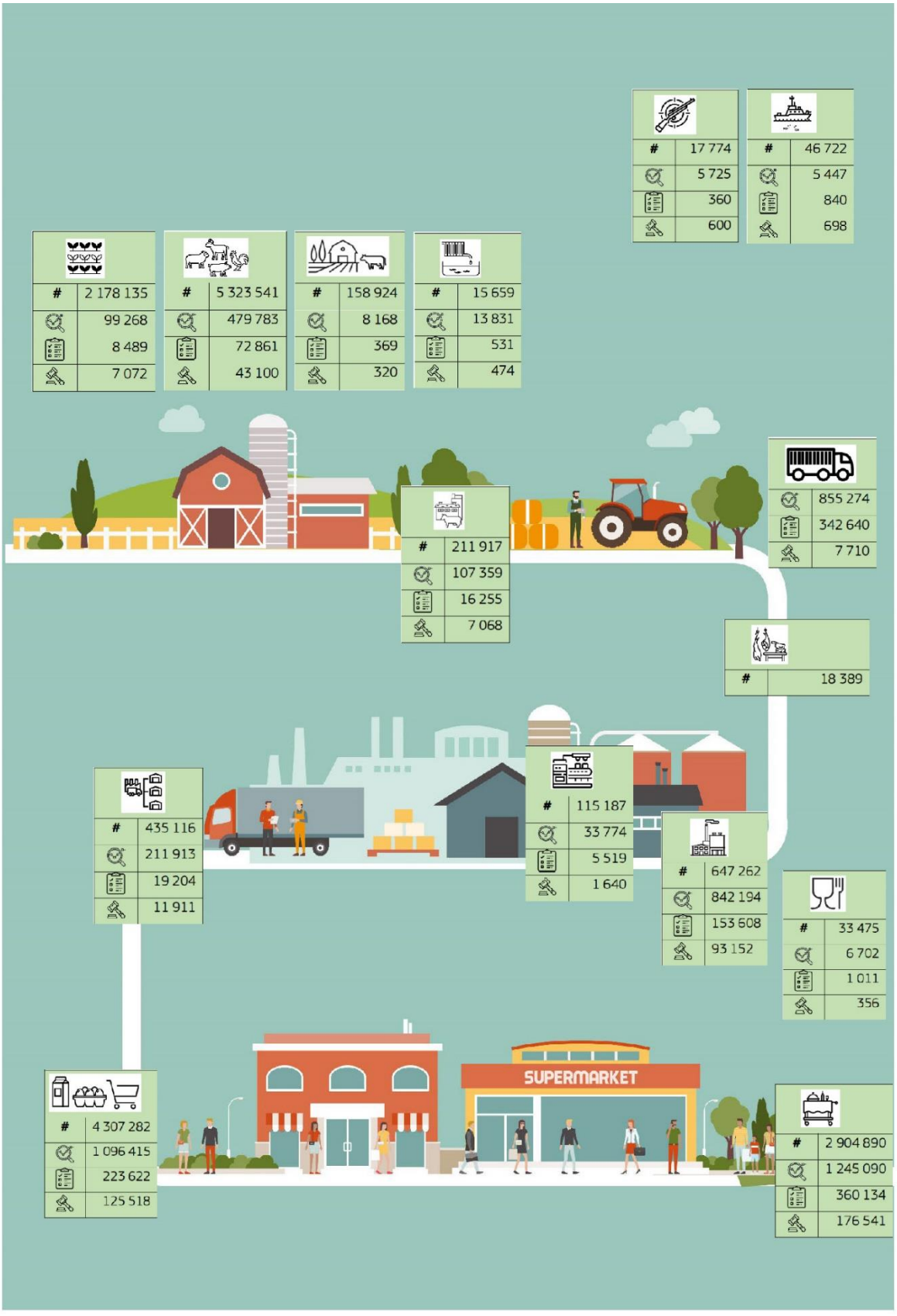

	Lauksaimniecība: augi	#	Operatoru skaits
	Lauksaimniecība: dzīvnieki		Oficiālo kontroļu skaits
	Lauksaimniecība: jauktā		Neatbilstību skaits
	Akvakultūra		Administratīvo sodu skaits
	Zvejniecība		
	Medības		
	Dzīvnieku barība		
	Dzīvnieku pārvadāšana		
	Kautuves un medījamo dzīvnieku gaļas apstrāde		
	Pārtikas ražošana		
	Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrāde		
	Pārtikas izplatīšana		
	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība		
	Ēdināšanas pakalpojumi		
	Pārtikas kontaktmateriālu ražotāji		

2. tabula. Oficiālās kontroles 2022. gadā. Piecas galvenās nozares

Uzņēmumi	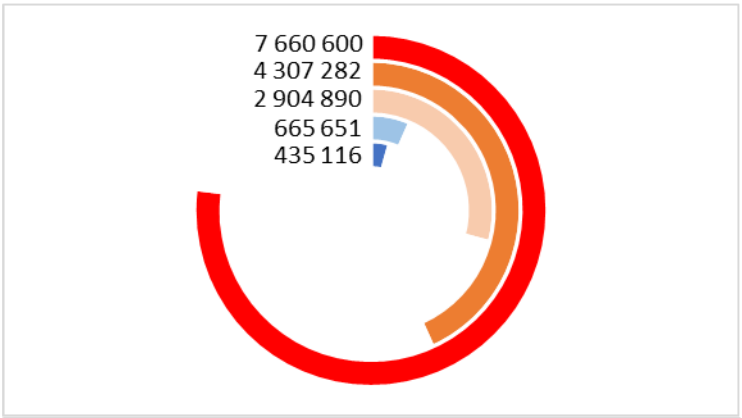	Lauksaimniecība	7 660 600
		Pārtikas vairumtirdzniecība	4 307 282
		Ēdināšanas pakalpojumi	2 904 890
		Pārtikas ražošana	665 651
		Pārtikas izplatīšana	453 116
Oficiālās kontroles	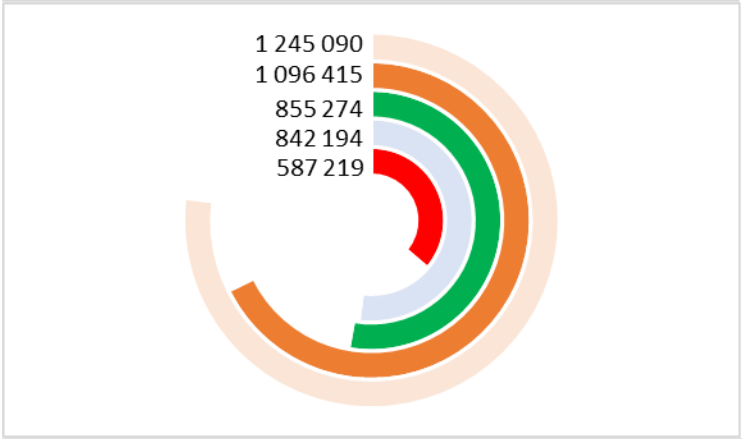	Ēdināšanas pakalpojumi	1 245 090
		Pārtikas vairumtirdzniecība	1 096 415
		Dzīvnieku pārvadāšana	855 274
		Pārtikas ražošana	842 194
		Lauksaimniecība	587 219
Neatbilstības	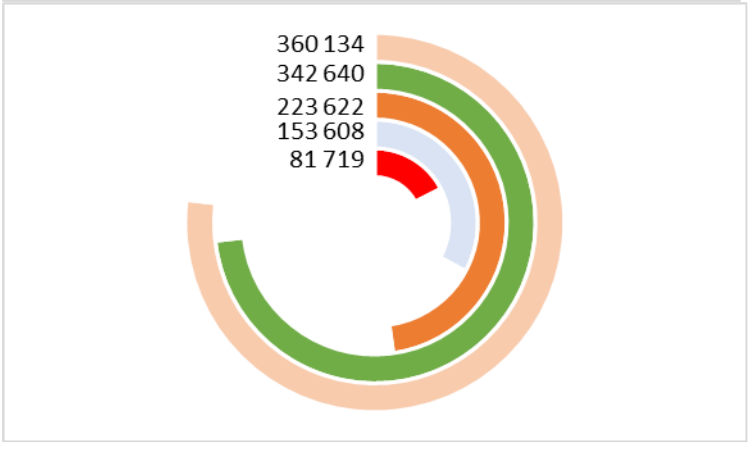	Ēdināšanas pakalpojumi	360 134
		Dzīvnieku pārvadāšana	342 640
		Pārtikas vairumtirdzniecība	223 622
		Pārtikas ražošana	153 608
		Lauksaimniecība	81 719

Administratīvie sodi

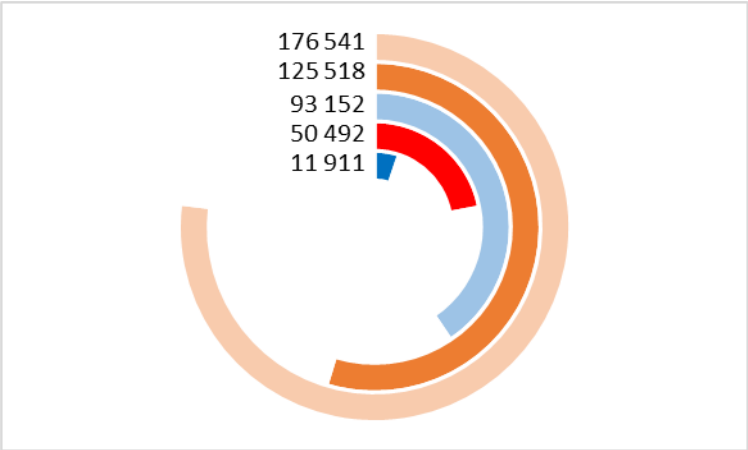

Ēdināšanas pakalpojumi	176 541
Pārtikas vairumtirdzniecība	125 518
Pārtikas ražošana	93 152
Lauksaimniecība	50 492
Pārtikas izplatīšana	11 911

1.2.
ES dalībvalstu ikgadējie ziņojumi

Šī bija tikai trešā reize, kad valstu iestādes izmantoja jauno ziņošanas formātu. Dažām no tām joprojām bija grūtības apkopot datus vajadzīgajā formātā. Tas nozīmē, ka par 2020., 2021. un 2022. gadu iesniegto datu salīdzinājumi var nebūt ticami. Pāreja uz jauno formātu arī apgrūtina pirms 2020. gada iesniegto datu salīdzināšanu ar datiem, kuri sniegti pēc 2020. gada. Tāpēc joprojām ir pāragri veikt ikgadēju datu salīdzināšanu ES līmenī.

ES dalībvalstis tiek aicinātas sniegt novērtējumus par kontroles sistēmas vispārējo atbilstības līmeni un efektivitāti. Tomēr valstu iestādes par 2022. gadu sniedza mazāk informācijas, nekā paredzēts norādījumu dokumentā ([11]).

Attiecībā uz dzīvnieku labturību saimniecībās un pārvadāšanas laikā Oficiālo kontroļu regulā ir noteikts, ka ikgadējos ziņojumos ir jāiekļauj būtiskāko neatbilstības gadījumu analīze. Šai analīzei būtu jākļūst par pamatu valsts rīcības plānam, kura mērķis ir novērst vai mazināt šādu gadījumu atkārtošanos turpmākajos gados ([12]). Kopumā un tāpat kā 2020. un 2021. gadā valstu iestādes neiesniedza ne minēto analīzi, ne minētos rīcības plānus. Tāpēc Komisija nevar sniegt nepieciešamo kopsavilkumu par dzīvnieku labturību.

Valstu iestādes arī sniedza tikai ļoti ierobežotu informāciju par kontrolēm, kuru mērķis ir krāpnieciskas un maldinošas prakses novēršana.

([11]) Komisijas paziņojums par norādījumu dokumentu attiecībā uz to, kā aizpildīt standarta veidlapas paraugu.

([12]) Regulas (ES) 2017/625 151., 152., 154., 156., 157. un 158. pants.

1.3.
Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība

ES valstis ir izveidojušas oficiālās kontroles sistēmas, lai pārbaudītu, vai visi pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi piemēro tiesisko regulējumu.

Valsts iestāžu VDKP ir aprakstīts, kā tiek izveidotas to kontroles sistēmas, un aprakstīti to stratēģiskie mērķi.

Komisijas norādījumos par ikgadējā ziņojuma aizpildīšanu valstu iestādes aicinātas:

- aprakstīt visus jaunākos datus par to, kā tiek organizētas oficiālās kontroles sistēmas;
- iekļaut tabulu ar stratēģisko mērķu izvērtēšanai izmantoto darbības rādītāju rezultātiem, kā arī
- ietvert paziņojumu par oficiālās kontroles sistēmu vispārējo atbilstības līmeni un efektivitāti, pamatojoties uz kontroles sistēmu, to mērķu un darbības rādītāju analīzi un rezultātu sintēzi.

Dažas ES dalībvalstis ir ikgadējā ziņojumā atkārtoti iekļāvušas savu kontroles sistēmu aprakstu, kas ir informācija, kura ir jau sniegta to VDKP.

Pārskati par vispārējo atbilstības līmeni un efektivitāti lielākoties ir ļoti ierobežoti. Aprakstu kvalitāte svārstās no apmierinošas līdz to uzņēmumu īpatsvara norādīšanai, kuriem veiktas kontroles, konstatējot (vai nekonstatējot) neatbilstības gadījumus.

Desmit ES valstis ir sniegušas informāciju par mērķiem un rezultātiem. Astoņas no šīm valstīm sniedza šo informāciju kā pārskatu par savu rādītāju rezultātiem. Minētie rādītāji dažkārt attiecas tikai uz veikto oficiālo kontroļu un paņemto paraugu skaitu.

Dažu ES dalībvalstu ziņojumos nav iekļauta informācija no visām iestādēm, kas iesaistītas oficiālajās kontrolēs pārtikas apritē.

Daži labas prakses piemēri, kas jāņem vērā:

- Latvijas iestādes iekļāva rādītāju par ierēdņu sniegumu;

- Beļģijas iestādes nosaka barometrus, pamatojoties uz oficiālo kontroļu rezultātiem;
- Dānijas iestādes izmanto salmonellas izraisītu pārtikas izraisītu slimību gadījumu skaitu un atsaukšanas gadījumu skaitu.

Vairākas ES dalībvalstis norādīja, ka veikto kontroļu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem atkal palielinājās pēc Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu pakāpeniskas atcelšanas. Citas joprojām ziņo par pandēmijas pasākumu negatīvo ietekmi uz spēju pilnībā veikt plānotās kontroles.

Citi valstu iestāžu ziņotie faktori, kas negatīvi ietekmējuši pārbaužu programmas, bija resursu nepietiekamība (personāls, finanses un aprīkojums), pastāvošās dzīvnieku veselības problēmas (piem., Āfrikas cūku mēris un putnu gripa), augu veselības problēmas, *Brexit* un karš Ukrainā.

1.4.
VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi

VDKP mērķis ir nodrošināt, lai oficiālās kontroles visā agropārtikas apritē tiktu veiktas efektīvi, pamatojoties uz riska analīzi un ievērojot Oficiālo kontroļu regulu.

Ja oficiālajā kontrolē tiek konstatēta neatbilstība, valstu iestādēm ir jārīkojas, lai nodrošinātu, ka neatbilstīgais uzņēmums neatbilstību novērš un nepieļauj šādas neatbilstības atkārtošanos ([13]).

Valsts iestādēm ir arī jāpārbauda, vai oficiālās kontroles sistēma ir efektīva, un jāveic nepieciešamie pasākumi visu konstatēto trūkumu novēršanai ([14]).

([13]) Regulas (ES) 2017/625 138. pants.

([14]) Regulas (ES) 2017/625 12. panta 2. un 3. punkts.

1.4.1.
Īstenotā rīcība ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību

Lielākā daļa ES dalībvalstu (18) ziņoja par pasākumiem, kas veikti, lai nodrošinātu uzņēmumu atbilstību. Sešu šo valstu gadījumā informācija attiecas tikai uz parastajām iespējām piemērot noteikumus, piemēram, brīdinājumiem, sodiem un tiesvedību.

Pārējie ziņojumi ietver informāciju par tādiem pasākumiem kā sabiedrības informēšanas kampaņas un norādījumi un mācības uzņēmumiem, lai palīdzētu tiem ievērot noteikumus pārtikas nekaitīguma jomā.

Daži labi piemēri:

- Dānijas iestādes izmanto digitālos rīkus un risinājumus, piemēram, riska pārvaldības rīku pārtikas uzņēmumiem un rīku pareizas uzglabāšanas temperatūras pārbaudei;
- Ungārijas iestādes ziņo par pirmo pozitīvo ietekmi, kas bijusi konsultatīvākai pieejai, kura īstenota papildus izpildes panākšanas pasākumiem;
- Beļģijā uzņēmumiem, kas sertificēti saskaņā ar valsts apstiprinātajām pašpārbaudes rokasgrāmatām, ir tiesības uz zemākām maksām un oficiālo kontroļu mazāku biežumu.

1.4.2.
Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana

Valstu iestādēm ir jāievieš iedarbīgi, samērīgi un atturoši sodi ([15]).

Valstu iestādes izmanto virkni izpildes panākšanas metožu – no mutvārdu un rakstveida brīdinājumiem līdz preču konfiscēšanai un iznīcināšanai un uzņēmumu apstiprinājumu (pagaidu) atcelšanai vai ierobežošanai. Kā atturošu pasākumu izmanto administratīvus naudassodus. Oficiāla tiesvedība joprojām ir galējs līdzeklis.

1. diagrammā ir parādīts to administratīvo sodu skaits, kas piemēroti dažādajās nozarēs, kuras strādā pārtikas apritē. 2. diagrammā ir sniegts sadalījums pa kategorijām, un 3. diagrammā parādīts katrā kategorijā veikto juridisko darbību skaits.

1. diagramma. Administratīvie sodi 2022. gadā sadalījumā pa uzņēmējdarbības nozarēm

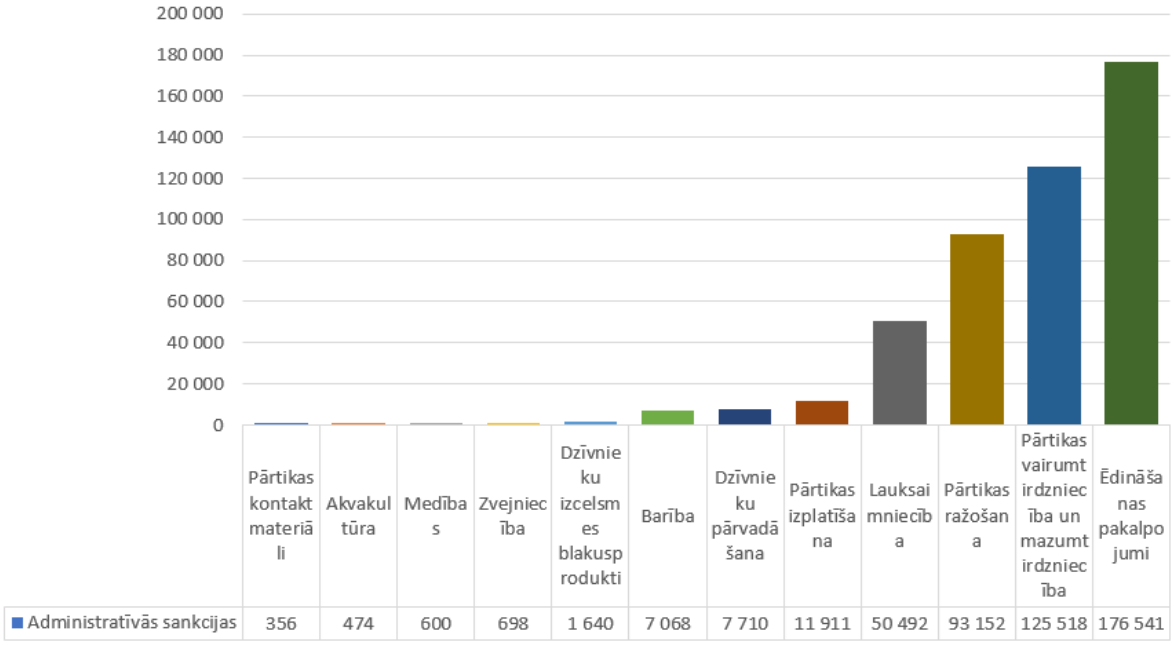

([15]) Regulas (ES) 2017/625 137., 138. un 139. pants.

2. diagramma. Administratīvie sodi 2022. gadā sadalījumā pa kategorijām

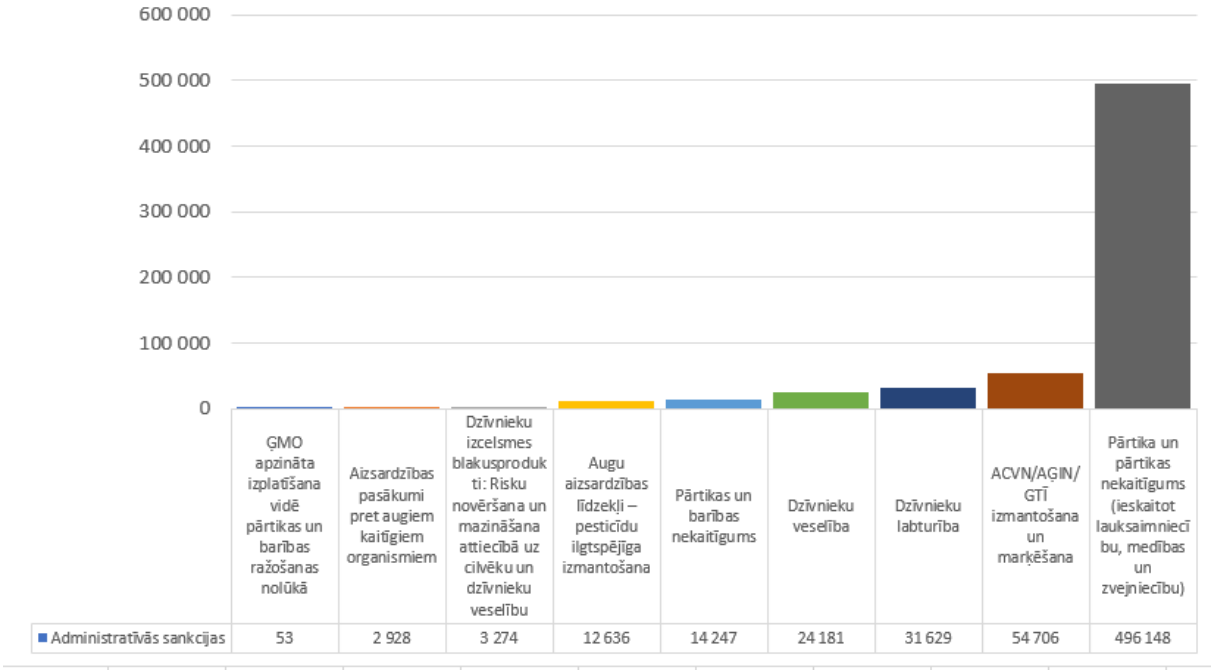

3. diagramma. Īstenotās tiesvedības 2022. gadā

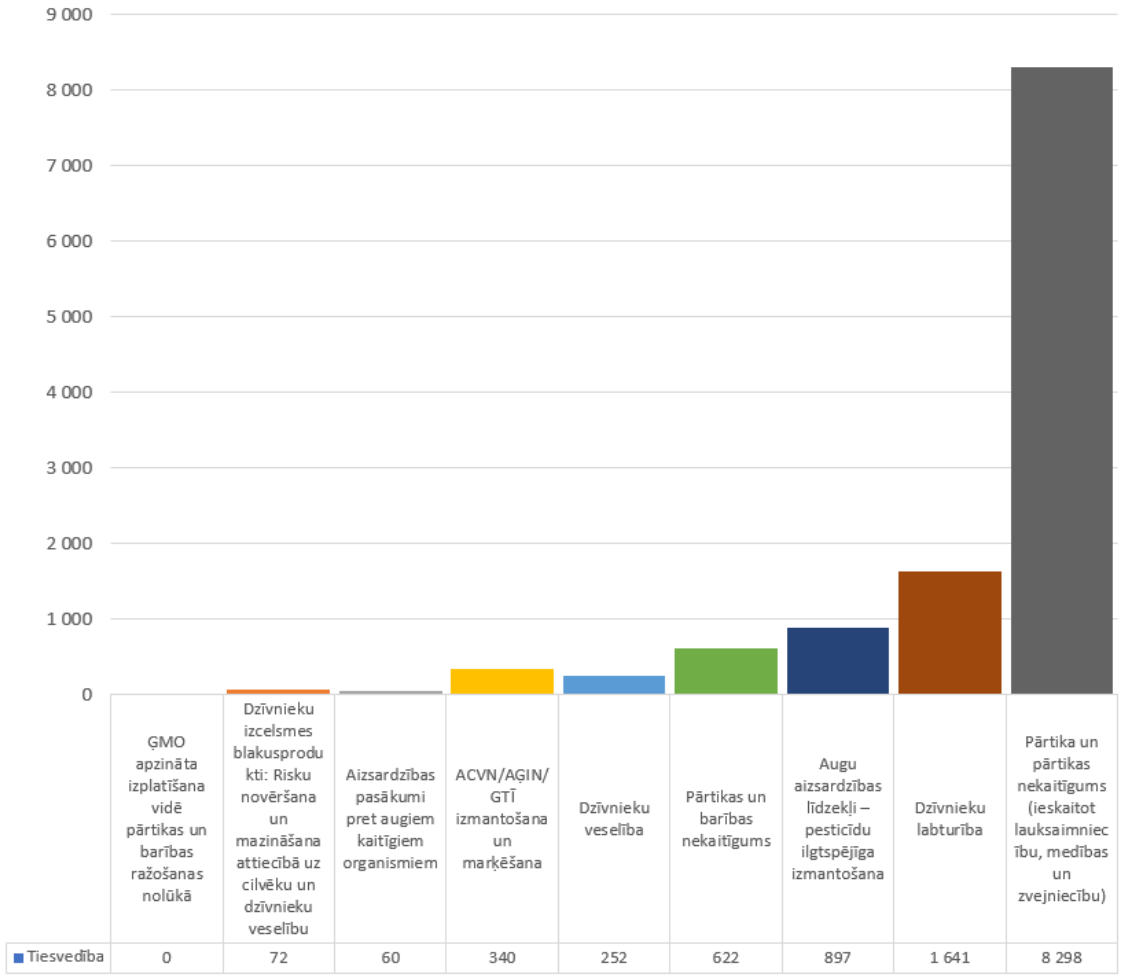

	ĢMO apzināta izplatīšana vidē pārtikas un barības ražošanas nolūkā	Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti: Risku novēršana un mazināšana attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselību	Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem	ACVN/AĢIN/ GTĪ izmantošana un marķēšana	Dzīvnieku veselība	Pārtikas un barības nekaitīgums	Augu aizsardzības līdzekļi – pesticīdu ilgtspējīga izmantošana	Dzīvnieku labturība	Pārtika un pārtikas nekaitīgums (ieskaitot lauksaimniecību, medības un zvejniecību)
Tiesvedība	0	72	60	340	252	622	897	1 641	8 298

1.4.3.

Rīcība, kas īstenota, lai nodrošinātu oficiālās kontroles sistēmu efektīvu darbību

Valstu iestādēm ir jāievieš procedūras un/vai pasākumi, lai nodrošinātu oficiālās kontroles efektivitāti un piemērotību. Lai to panāktu, tām ir jābūt vai jāpiekļūst:

- pietiekamam skaitam atbilstīgi kvalificētu un pieredzējušu darbinieku;
- atbilstīgi un pienācīgi uzturētiem kompleksiem un aprīkojumam, kā arī
- pietiekamai laboratoriju kapacitātei analīzes, testēšanas un diagnostikas veikšanai.

Valstu iestādēm ir jāveic savu kontroles sistēmu revīzijas (vai jāuzdod veikt revīzijas attiecībā uz sevi), kā arī jābūt ieviestām kontroles pārbaudes procedūrām ([16]), lai nodrošinātu atbilstību un lai kontroles sistēmas būtu efektīvas. Šeit ietilpst jebkura tāda uzņēmuma un personas revīzija, kam valsts iestāde varētu būt deleģējusi uzdevumus.

Informācija par vienu vai vairākiem no šiem aspektiem ir iekļauta 22 ikgadējos ziņojumos.

Informācija par mācību kursiem, kurus nodrošina darbiniekiem vai kurus viņi apgūst, kā arī par revīzijām un citām verifikācijas metodēm, ko izmanto, lai novērtētu oficiālās kontroles sistēmu efektivitāti, ir diezgan ierobežota.

Par resursiem:

- Čehija ziņoja, ka gada beigās trūka finansējuma laboratorijā veiktai diagnostikai, kā rezultātā paraugu ņemšana un testēšana bija ierobežota;
- Bulgārija minēja ierēdņu skaita samazināšanās tendenci apvienojumā ar iedibināto uzņēmumu skaita pieaugumu;
- Igaunija norādīja, ka ekspertu trūkums un no tā izrietošais augu aizsardzības aktīvo vielu un augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanas laiks joprojām ir problemātisks jautājums.

Astoņas ES dalībvalstis ziņoja par izmaiņām savā spēkā esošajā VDKP. Tika norādīti šādi izmaiņu iemesli:

([16]) Regulas (ES) 2017/625 6. un 12. pants.

- būtiskas izmaiņas kompetento iestāžu struktūrā, pārvaldībā vai darbībā;
- jauni tiesību akti;
- mērķu ikgadēja atjaunināšana.

daļa 2

Komisijas veiktās kontroles ES dalībvalstīs 2022. gadā

2.1.
Revīzija un kontrole

2022. gada revīzijas un analīzes programma ([17]) bija otrā šāda programma, kas pieņemta saskaņā ar 2021.–2025. gada daudzgadu plānu. 2022. gadā sāka pievērsties vairākām daudzgadu plānā noteiktajām prioritātēm. Tās ietver:

- teļu labturību kontrolpunktos pārvadāšanas laikā ES iekšienē;
- dzīvnieku labturību lauksaimniecības dzīvnieku pārvadāšanas kuģos;
- augu pases, ko izmanto, pārvietojot augus, augu produktus un citus priekšmetus ES.

2022. gadā tika veiktas 120 revīzijas attiecībā uz ES dalībvalstu oficiālās kontroles sistēmām. 3. tabulā ir sniegts izmantoto kontroles un metodikas veidu sadalījums.

3. tabula. Kontroles un metodikas veidi, 2022. gads

Revīzijas veids	Pilnībā attālināti	Daļēji attālināti	Objekta teritorijā
Revīzija	7	60	3
Dokumentu analīze	27		
Faktu vākšanas pētījums	4	1	9
Vispārēji turpmāki pasākumi	4	3	2

2. attēlā parādīts šo kontroļu ģeogrāfiskais tvērums. 4. diagrammā ir parādīts veikto revīziju skaits sadalījumā pa kontroles kategorijām.

([17]) Darba programmas ir publicētas Komisijas tīmekļvietnē.

2. attēls. Komisijas veikto kontroļu tvērums 2022. gadā

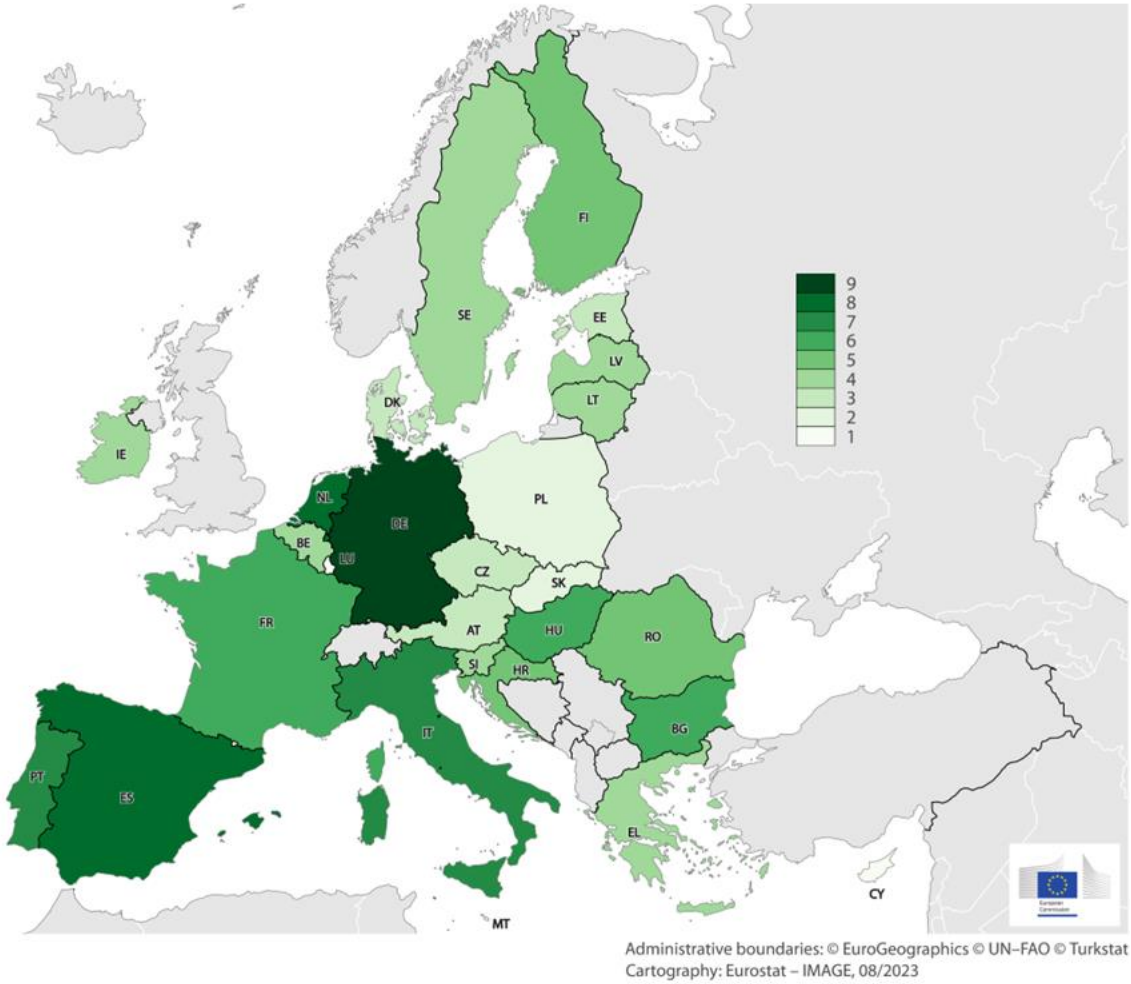

4. diagramma. Veiktās kontroles sadalījumā pa kategorijām, 2022. gads

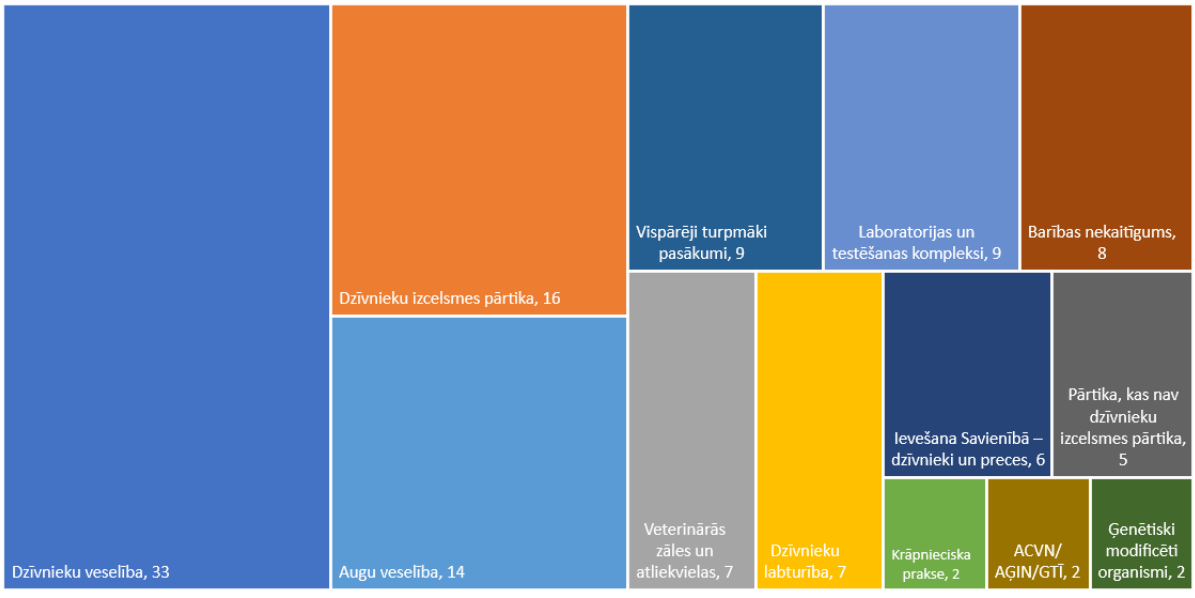

2.2. Ieteikumi

2022. gadā veikto kontroļu rezultātā ES dalībvalstīm tika sniegti kopumā 363 ieteikumi. 3. diagrammā ir sniegts to pārskats sadalījumā pa nozarēm. Sīkāks skaitļu sadalījums pa revidētajām jomām ir sniegts pievienotajā dienestu darba dokumentā.

5. diagramma. 2022. gadā sniegtie ieteikumi sadalījumā pa nozarēm

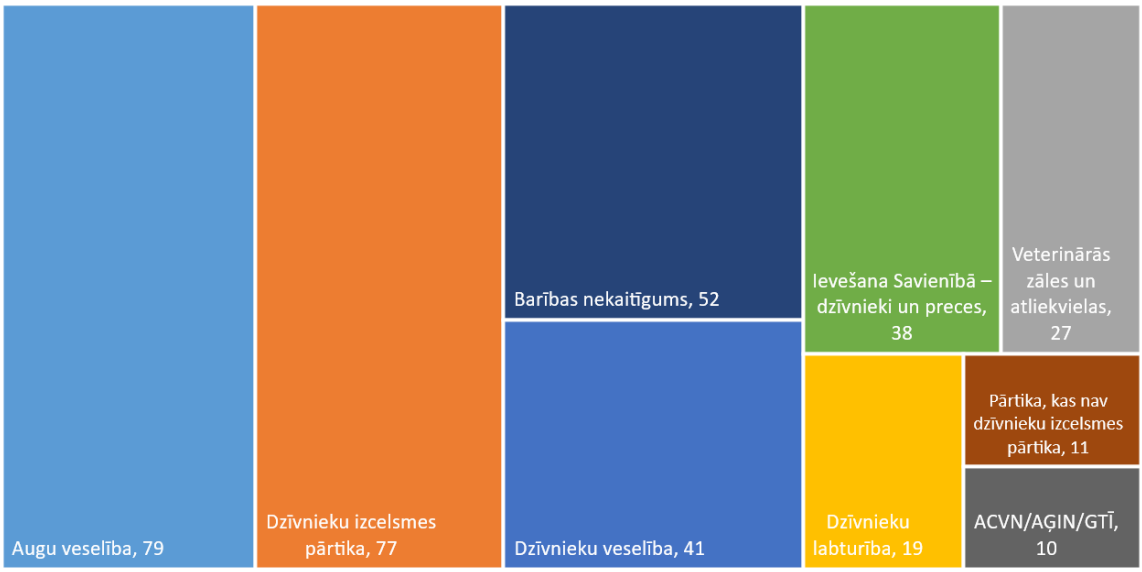

2.3.
Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm 2022. gadā

Pārtika

Revīzijās **zivsaimniecības** nozarē tika konstatētas problēmas mazo zvejas kuģu reģistrācijā un izkraušanas vietu un saistīto darbību kontrolē, kā arī kontroles trūkums attiecībā uz kuģiem, kas lomu izkrauj citās ES dalībvalstīs. Alternatīvu histamīna testēšanas metožu izmantošana var mazināt testa rezultātu ticamību un/vai derīgumu.

Mēs paplašinājām revīzijas darbības jomu **gaļas** nozarē, pievēršoties ne tikai liellopu, bet arī cūku, aitu un mājputnu kautuvēm. Tika konstatētas nepilnības oficiālo veterinārārstu apmācībā un uzraudzībā, kā arī kontroļu efektivitātē kautuvēs ar maziem apjomiem.

Plaši izplatīti trūkumi **piena** nozarē tika konstatēti operatoru procedūru izpildē attiecībā uz svaigpiena testēšanu un termiskās apstrādes pārbaudi.

Revīzijas par **pārtiku, kas nav dzīvnieku izcelsmes pārtika**, parādīja, ka saistībā ar tādu oficiālo kontroļu īstenošanu, kuras balstītas uz risku, ir jāuzlabo primāro ražotāju reģistrācija.

ĢMO

Tika veikti divi faktu vākšanas pētījumi, lai apkopotu informāciju par kontroļu un noteikumu īstenošanu attiecībā uz tādiem organismiem un produktiem, arī pārtiku un barību, kas satur šādus produktus, kuri iegūti ar jauniem genomikas paņēmieniem ([18]). Mērķis bija arī apzināt labu praksi un kopējus šķēršļus vai grūtības šo kontroļu īstenošanā.

Barība

([18]) ES tiesību akti par ĢMO tika pieņemti 2001. un 2003. gadā. Jauni genomikas paņēmieni ir paņēmieni, kas ir parādījušies vai ir izstrādāti kopš 2001. gada.

Revīzijās tika atklātas jomas, kurās ir jāuzlabo operatoru riska analīzes un kritisko kontrolpunktu sistēmu novērtēšana, piemērotu paraugu ņemšanas protokolu īstenošana un oficiālās kontroles attiecībā uz marķēšanu.

Dzīvnieku veselība

Kontroles attiecībā uz pasākumiem, kas veikti, lai ierobežotu **Āfrikas cūku mēra** izplatīšanos, liecināja par problēmām saistībā ar slimības agrīnu atklāšanu, biodrošību un pārvietošanas kontroli no ierobežojumu zonām.

Saistībā ar pasākumiem, kas īstenoti attiecībā uz **augsti patogēnisko putnu gripu**, konstatēts, ka jāturpina stiprināt ārkārtas rīcības plānošana un sagatavotība epidemioloģiskās izmeklēšanas un depopulācijas pasākumu jomās.

Rezultāti, kas gūti veiktajās kontrolēs, lai novērtētu **trakumsērgas** izskaušanas programmu efektīvu īstenošanu, liecināja, ka kopumā programmu īstenošana norit saskaņā ar mērķiem.

Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti

Jomas, kurās jāveic uzlabojumi, ietver pārtikas nozarē radušos dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārbaudes, operatoru riska analīzes un kritisko kontrolpunktu sistēmu novērtēšanu, kā arī pārstrādes uzņēmumu validācijas pārbaudes.

Dzīvnieku labturība

Rezultāti, kas iegūti projektā, kurā aplūkotas dzīvnieku labturības kvalitātes pārvaldības sistēmas un rādītāju izmantošana, tika apkopoti pārskata ziņojumā. Projektā tika secināts, ka ir vajadzīgi vispārēji izmantojami rādītāji, lai novērtētu **dzīvnieku labturības** stāvokli vai izmaiņas **saimniecību** līmenī.

Attiecībā uz **dzīvnieku labturību pārvadāšanas laikā** tika sākti jauni projekti par atšķirtu teļu pārvadāšanu lielos attālumos un dzīvnieku pārvadāšanu uz trešām valstīm ar jūras kuģiem.

Augu veselība

Revīzijās par pasākumiem, kas veikti, lai ierobežotu *Xylella fastidiosa* izplatīšanos, tika konstatēti šķēršļi, kas kavē nepieciešamo izskaušanas pasākumu īstenošanu, jo īpaši uzliesmojumu kontroles agrīnajos posmos.

Jaunās revīzijas sniedza atbalstu valstu iestādēm, jo palīdzēja tām pielāgot savas kontroles sistēmas, lai tās atbilstu jaunajām prasībām par augu pasēm.

Augu aizsardzības līdzekļi

Revīzijas un mācības bija vērstas uz augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības un lietošanas oficiālajām kontrolēm, pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, integrēto augu aizsardzību un pesticīdu lietošanas iekārtām.

Bioloģiskā ražošana un bioloģisko produktu marķēšana

Tā kā jaunie ES tiesību akti bioloģiskās ražošanas jomā ir spēkā tikai kopš 2022. gada sākuma un ņemot vērā laiku, kas vajadzīgs pārejai uz jaunajām prasībām, 2022. gadā ES dalībvalstīs revīzijas netika veiktas.

Aizsargāts cilmes vietas nosaukums, aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, garantēta tradicionālā īpatnība

Revīzijā par ieviestās oficiālās kontroles sistēmas novērtēšanu attiecībā uz ACVN un AĢIN vīna nozarē atklājās nepilnības, kad, veicot pārbaudes pie ražotājiem, tika pārbaudīta atbilstība visiem produkta specifikācijās ietvertajiem aspektiem.

Krāpnieciska un maldinoša prakse

Projekts par ES valstu ieviestajiem pasākumiem krāpšanas apkarošanai agropārtikas apritē tika pabeigts, un tā rezultāti tika publicēti pārskata ziņojumā. Turklāt Komisija publicēja tehnisku ziņojumu, lai palīdzētu dalībvalstīm izpildīt ES juridiskās prasības šajā jomā.

Dzīvnieku un preču ievešana ES

Revīziju rezultāti apstiprināja, ka kopumā ES dalībvalstis turpina uzlabot savas sistēmas un īstenot kontroles šajā jomā.

Veterināro zāļu atliekvielas un vidiskie kontaminanti dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes produktos

Valstu atliekvielu uzraudzības plānu novērtējumu un astoņu veikto revīziju rezultāti liecināja par atbilstību noteikumiem.

“Viena veselība”

Valstu plānu par rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem novērtējumu rezultāti tika apkopoti pārskata ziņojumā. Šā projekta konstatējumiem būtu jāpalīdz ES dalībvalstīm apzināt un attīstīt sinerģiju dimensijas “Viena veselība” kontekstā. Tam būtu arī jāpalīdz dalībvalstīm apzināt trūkumus un stiprināt esošos plānus.

2.4.
Sistemātiski turpmākie pasākumi attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi

2. 4.1.
Vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas

Pamatojoties uz trīs gadu revīziju ciklu, 2022. gadā tika veiktas deviņas vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas.

4. tabula. Vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas 2022. gadā

Vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas:	

Dalībvalstu veikto darbību sistemātiskā pārskatīšana, pievēršoties revīzijas ieteikumiem, joprojām bija efektīva, risinot lielāko daļu konstatēto problēmu. Vispārējo turpmāko pasākumu revīziju rezultāti ir publicēti valstu profilos.

2022. gada decembra beigās valstu iestādes bija veikušas koriģējošus pasākumus vai paudušas apmierinošas apņemšanās novērst lielāko daļu konstatēto trūkumu pieņemamos termiņos. Pamatojoties uz trīs gadu mainīgo rādītāju, bija paustas apņemšanās veikt koriģējošus pasākumus saistībā ar 93 % ieteikumu, kas izriet no revīzijām, kuras veiktas trīs gadu laikposmā no 2018. gada līdz 2020. gadam.

Tiek turpināta visu neizpildīto ieteikumu uzraudzība, veicot vispārējas turpmāko pasākumu revīzijas.

2.4.2.
Izpildes panākšana

Komisija 2022. gadā sāka pārkāpuma procedūras pret Apvienoto Karalisti par to, ka tā neievēro Vindzoras regulējuma būtiskas daļas. Šo pārkāpuma procedūru mērķis ir atjaunot Apvienotās Karalistes atbilstību regulējumam vairākās svarīgās jomās, lai sasniegtu galīgo mērķi – aizsargāt ES iedzīvotāju veselību un drošību ([19]).

2022. gadā Komisija nav nodevusi EST nevienu lietu jomās, uz kurām attiecas šajā ziņojumā ietvertās oficiālās kontroles.

([19]) Paziņojums presei, 2022. gada 15. jūnijs.

Secinājumi

Valstu iestādes 2022. gadā turpināja pildīt savu uzdevumu, uzraugot un pārbaudot to, kā pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi ievēro piemērojamās ES prasības, un neievērošanas gadījumā īstenoja izpildes panākšanas pasākumus.

Kā iemesli tam, kāpēc valstu iestādes nevarēja pilnībā īstenot savas plānotās programmas, tika norādīti Covid-19 pandēmijas dēļ noteiktie ierobežojumi (lai gan 2022. gadā situācija pakāpeniski normalizējās), darbinieku skaits un resursu ierobežojumi.

Valstu iestādēm ir jāpabeidz savu iekšējo datu sistēmu pielāgošana, lai tās varētu strādāt ar pilnīgiem un konsekventiem datiem vajadzīgajā formātā. Komisija ir izdevusi norādījumus par ikgadējā ziņojuma izstrādi; ievērojot norādījumus, būtu jāuzlabojas par 2023. gadu un turpmākajiem gadiem sniegtās informācijas salīdzināmībai.

Ikgadējo ziņojumu kvalitāte uzlabotos arī tad, ja valstu iestādes iekļautu pārskatus par vispārējo atbilstības līmeni, savu oficiālo kontroles sistēmu vispārējo efektivitāti un piemērotību Oficiālo kontroļu regulas ([20]) mērķu sasniegšanai.

Attiecībā uz oficiālajām dzīvnieku labturības kontrolēm turpmākajos ikgadējos ziņojumos ir jāsniedz labāka galveno neatbilstības gadījumu analīze un valstu rīcības plāni, kas paredzēti, lai novērstu šādu gadījumu atkārtošanos.

ES dalībvalstu veikto oficiālo kontroļu rezultāti un Komisijas veiktās valstu iestāžu kontroles rezultāti liecina, ka ir ieviestas kontroles sistēmas un ka tās nodrošina atbilstības līmeni, kas ir saderīgs ar pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma prasībām un veselīgu iekšējo ES tirgu. Tomēr Komisijas veiktajās kontrolēs tika konstatētas nepilnības un iespējas veikt turpmākus uzlabojumus.

Komisijas sistemātiski turpmāki pasākumi attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi parāda, ka kopumā valstu iestādes veic koriģējošus pasākumus, kas nepieciešami, lai novērstu konstatētos trūkumus.

Sadarbībā ar valstu iestādēm Komisija, izmantojot valstu ekspertu tīklus un programmu "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai", turpina atbalstīt to centienus nepārtraukti uzlabot valstu oficiālās kontroles sistēmas.

([20]) Regula (ES) 2017/625.